A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (kibővített hatodik tanács)

2011. július 14.*

A T-189/06. sz. ügyben,

az **Arkema France SA** (székhelye: Colombes [Franciaország], képviselik kezdetben: A. Winckler, S. Sorinas Jimeno és P. Geffriaud, később: S. Sorinas Jimeno és E. Jégou ügyvédek)

felperesnek

az **Európai Bizottság** (képviselik kezdetben: F. Arbault és O. Beynet, később: Bottka V., P. J. Van Nuffel és B. Gencarelli, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

elsődlegesen a[z EK 81. cikk] és az EGT-Megállapodás 53. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásban 2006. május 3-án hozott C (2006) 1766 végleges bizottsági határozat (COMP/F/38.620 „hidrogén-peroxid és perborát”-ügy) a felperest érintő részében

* Az eljárás nyelve: francia.

történő részleges megsemmisítésére, másodlagosan a felperessel szemben kiszabott bírság csökkentésére irányuló keresete tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (kibővített hatodik tanács),

tagjai: V. Vadapalas, elnökként eljáró bíró (előadó), M. Prek, A. Dittrich, L. Truchot és K. O'Higgins bírák,

hivatalvezető: C. Kristensen tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2010. szeptember 3-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita alapjául szolgáló tényállás

1 A felperes, az Arkema France SA (korábban: Atofina SA) a francia jog szerint létrejött társaság, amely a tényállás megvalósulása idején többek között hidrogén-peroxidot (a továbbiakban: HP) és nátrium-perborátot (a továbbiakban: NP) forgalmazott.

2 A jogsértés kezdete és 2000 áprilisa között fő részvényese 97,5%-ban az Elf Aquitaine SA volt. 2000 áprilisától a felperes 96,48%-ban volt az Elf Aquitaine tulajdonában, maga az Elf Aquitaine pedig 99,43%-ban a Total tulajdonában volt.

3 2002 novemberében a Degussa AG tájékoztatta az Európai Közösségek Bizottságát, hogy a HP és az NP piacán kartell áll fenn, és a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2002. C 45., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. oldal, a továbbiakban: engedékenységi közlemény) alkalmazását kérte.

4 A Degussa tárgyi bizonyítékokat nyújtott a Bizottság részére, amelyek alapján az utóbbi 2003. március 25-én és 26-án helyszíni vizsgálatokat folytathatott három vállalkozás – köztük a felperes – helyiségeiben.

5 A vizsgálatokat követően több vállalkozás – többek között különösen az EKA Chemicals AB, a felperes, valamint a Solvay SA – kérte az engedékenységi közlemény alkalmazását, és átadta a Bizottságnak a szóban forgó kartellre vonatkozó bizonyítékokat.

6 2005. január 26-án a Bizottság kifogásközlést küldött a felperesnek és az érintett vállalkozásoknak.

7 Az érintett vállalkozások 2005. június 28-án és 29-én megtartott meghallgatását követően a Bizottság a[z EK 81. cikk] és az EGT-Megállapodás 53. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/F/38.620 „hidrogén-peroxid és perborát”-ügy) 2006. május 3-án meghozta a C (2006) 1766 végleges határozatot az Akzo Nobel NV-vel, az Akzo Nobel Chemicals Holding AB-val, az EKA Chemicalsszal, a Degussával, az Edison SpA-val, az FMC Corp.-pal, az FMC Foret SA-val, a Kemira Oyjjal, az Air Liquide SA-val, a Chemoxal SA-val, a SNIA SpA-val, a Caffaro Srl-lel, a Solvay SA-val,

a Solvay Solexis SpA-val, a Totallal, az Elf Aquitaine-nel és a felperessel szemben (a továbbiakban: megtámadott határozat), amelynek összefoglalóját az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* 2006. december 13-án tették közzé (HL L 353., 54. o.). A felperes a megtámadott határozatot a Bizottság 2006. május 8-i levelével kapta kézhez.

A megtámadott határozat

8 A Bizottság a megtámadott határozatban megállapította, hogy annak címzettjei egységesen és folyamatosan megsértették az EK 81. cikket és az Európai Gazdasági Térségről (EGT) szóló megállapodás 53. cikkét a HP és származéka, az NP tekintetében (a megtámadott határozat (2) preambulumbekezdése).

9 A megállapított jogsértés abból állt, hogy a versenytársak kereskedelmileg fontos és titkos piaci és vállalati információkat cseréltek ki, korlátozták és ellenőrizték a termelést, valamint a potenciális és tényleges kapacitást, elosztották egymás között a piaci részesedést és az ügyfeleket, valamint rögzítették és ellenőrizték a (cél)árakat.

10 A Bizottság megállapította a felperes, valamint a Total és az Elf Aquitaine „egyetemleges" felelősségét a jogsértésért (a megtámadott határozat (441) preambulumbekezdése).

11 A bírságok összegének kiszámítása érdekében a Bizottság a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatásban (HL 1998. C 9., 3. o., a továbbiakban: iránymutatás) meghatározott módszert alkalmazta.

12 A Bizottság a bírságok alapösszegét a jogsértés súlya és időtartama alapján határozta meg (a megtámadott határozat (452) preambulumbekezdése), és azt különösen súlyosnak minősítette (a megtámadott határozat (457) preambulumbekezdése).

13 A Bizottság a felperest, a Totalt és az Elf Aquitaine-t eltérően kezelte, azáltal hogy őket azon harmadik csoportba sorolta, amelynek tekintetében a bírság kiindulási összegét 20 millió euróban határozta meg (a megtámadott határozat (460)–(462) preambulumbekezdése).

14 A kellő elrettentő hatás biztosítása érdekében – figyelemmel a csoport csúcstársaságai, tudniillik az Elf Aquitaine és a Total jelentős forgalmára – a Bizottság a kiindulási összeg tekintetében 3-szoros szorzót alkalmazott (a megtámadott határozat (463) preambulumbekezdése).

15 Mivel a Bizottság szerint a felperes 1995. május 12-től 2000. december 31-ig, vagyis öt éven és hét hónapon át vett részt a jogsértésben, a Bizottság a vele szemben kiszabott bírság összegét 55%-kal növelte az időtartam alapján (a megtámadott határozat (467) preambulumbekezdése). Ezt a növelést a Bizottság nem alkalmazta a Totalnak betudható bírságösszeg tekintetében, amelynek a szóban forgó jogsértésért való felelősségét a 2000. április 30. és 2000. december 31. közötti időszak tekintetében állapította meg (a megtámadott határozat (468) preambulumbekezdése).

16 A Bizottság a felperessel szemben súlyosító körülményt állapított meg, tekintettel arra, hogy az EGK-Szerződés 85. cikkének alkalmazására vonatkozó, 1984. november 23-i 85/74/EGK határozatában (IV/30.907 – peroxigén-ügy) (HL 1985. L 35., 1. o.), valamint az EK 85. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban 1994. július 27-én hozott 94/599/EK bizottsági határozatban (HL L 239., 14. o.) (31.865 – PVC-ügy) megállapított jogsértésekre tekintettel visszaesőnek minősült. Következésképpen a felperesnek betudható bírság alapösszegét azon alapösszeg 50%-ának megfelelő mértékben növelte, amely összeget abban az esetben alkalmazott volna vele szemben, ha a csoport

csúcstársaságai nem lettek volna a megtámadott határozat címzettjei (a megtámadott határozat (469)–(471) preambulumbekezdése, valamint a 409. lábjegyzet).

17 A Bizottság úgy vélte, hogy a felperes volt a második vállalkozás, amely megfelelt az engedékenységi közlemény 21. pontjában foglalt feltételnek, és ezen a címen a bírság összegét 30%-kal csökkentette, amely csökkentést a felperessel, valamint a Totallal és az Elf Aquitaine-nel szemben kiszabott bírság teljes összegére alkalmazta (a megtámadott határozat (509)–(514), valamint (529) preambulumbekezdése).

18 A megtámadott határozat 1. cikkének o)–q) pontja szerint három társaság sértette meg az EK 81. cikk (1) bekezdését, valamint az EGT-Megállapodás 53. cikkét azzal, hogy részt vett az érintett jogsértésben: a Total 2000. április 30. és december 31. között, valamint a felperes és az Elf Aquitaine 1995. május 12. és 2000. december 31. között.

19 A megtámadott határozat 2. cikkének i) pontja 78,663 millió euró összegű bírság kiszabásáról rendelkezik a felperessel szemben, amelyért a Total és az Elf Aquitaine „egyetemlegesen" felelősek, 42 millió, illetve 65,1 millió euró összeg erejéig.

Az eljárás és a felek kérelmei

20 A Törvényszék Hivatalához 2006. július 18-án benyújtott keresetlevelével a felperes előterjesztette a jelen keresetet.

21 Mivel módosult a Törvényszék tanácsainak összetétele, az előadó bírót a hatodik tanácsba osztották be, és a felek meghallgatását követően a jelen ügyet a hatodik kibővített tanács elé utalták.

22 Mivel a kibővített tanács két tagja nem tudott részt venni a jelen ügy elbírálásában, a Törvényszék elnöke a tanács létszámának kiegészítése érdekében a Törvényszék eljárási szabályzata 32. cikkének 3. §-át alkalmazva másik két bírót jelölt ki.

23 Az előadó bíró jelentése alapján a Törvényszék úgy határozott, hogy megnyitja az eljárás szóbeli szakaszát. A Törvényszék a 2010. szeptember 3-i tárgyaláson meghallgatta a felek szóbeli előadásait és a Törvényszék kérdéseire adott válaszaikat.

24 A felperes azt kéri, hogy a Törvényszék:

– semmisítse meg a megtámadott határozatot a rá vonatkozó részben;

– másodlagosan semmisítse meg vagy csökkentse a vele szemben kiszabott bírság összegét;

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

25 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– utasítsa el a keresetet;

– a felperest kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

26 A kereset alátámasztása érdekében a felperes lényegében hat jogalapra hivatkozik, melyek először is a leányvállalat által elkövetett jogsértés anyavállalatnak való betudhatóságára vonatkozó szabályok és az egyenlő bánásmód elvének megsértésén, másodszor a jogsértés Totalnak és az Elf Aquitaine-nek való betudásával kapcsolatos ténybeli hibákon, harmadszor az indokolási kötelezettség és a gondos ügyintézés elvének megsértésén, negyedszer a bírság összegének az elrettentő hatás címén történt növelésével kapcsolatos téves jogalkalmazáson és ténybeli hibákon, ötödször a bírság összegének visszaesés címén történt növelésével kapcsolatos téves jogalkalmazáson és ténybeli hibákon, hatodszor a bírság összegének az engedékenységi közlemény alkalmazása alapján történt csökkentésével kapcsolatos téves jogalkalmazáson és ténybeli hibákon alapulnak.

Az első, a leányvállalat által elkövetett jogsértés anyavállalatnak való betudhatóságára vonatkozó szabályok megsértésére és az egyenlő bánásmód elvének megsértésére alapított jogalapról

Előzetes észrevételek

27 Emlékeztetni kell arra, hogy az uniós versenyjog a vállalkozási tevékenységekre vonatkozik, és a vállalkozás fogalma minden gazdasági tevékenységet folytató jogalanyra kiterjed, függetlenül e jogalany jogállásától és finanszírozási módjától (lásd a Bíróság C-97/08. P. sz., Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítéletének [EBHT 2009., I-8237. o.] 54. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

28 A Bíróság azt is megállapította, hogy ugyanebben az összefüggésben a vállalkozás fogalmát úgy kell értelmezni, mint amely gazdasági egységet jelent, még akkor is, ha jogi szempontból ez az egység több természetes vagy jogi személyből áll (lásd a fenti 27. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 55. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

29 Ha ilyen gazdasági egység sérti meg a versenyszabályokat, a személyes felelősség elve szerint neki kell felelnie ezért a jogsértésért (lásd a fenti 27. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 56. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

30 Az uniós versenyjog megsértését egyértelműen azon jogi személynek kell betudni, amellyel szemben később bírság szabható ki, és a kifogásközlést ez utóbbinak kell címezni. A kifogásközlésnek szintén meg kell jelölnie, hogy a benne foglalt tényeket milyen minőségében róják fel a jogi személynek (lásd a fenti 27. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 57. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

31 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az anyavállalatnak lehet betudni a leányvállalat magatartását, ha az – jóllehet külön jogi személyiséggel rendelkezik – nem önállóan határozza meg saját magatartását a piacon, hanem lényegében azokat az utasításokat követi, amelyeket az anyavállalat ad a számára, különös tekintettel az e két jogalany közötti gazdasági, szervezeti és jogi kapcsolatokra (lásd a fenti 27. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 58. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

32 Hasonló esetben ugyanis az anyavállalat és leányvállalata ugyanazon gazdasági egység részét képezi, és ily módon a fent említett értelemben egyetlen vállalkozást alkot. Ennek alapján az a tény, hogy valamely anyavállalat és annak leányvállalata az EK 81. cikk értelmében egyetlen vállalkozást alkot, lehetővé teszi a Bizottság számára,

hogy bírság megfizetésére kötelező határozatot címezzen az anyavállalatnak, anélkül hogy bizonyítania kellene az utóbbinak a jogsértésben való személyes részvételét (a fenti 27. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 59. pontja).

33 A Bíróság kimondta továbbá, hogy abban a különös esetben, ha az anyavállalat 100%-os részesedéssel rendelkezik az uniós versenyjog szabályait sértő magatartást folytató leányvállalatában, egyrészről ezen anyavállalat meghatározó befolyást gyakorolhat e leányvállalat magatartására, másrészről pedig fennáll azon megdönthető vélelem, amely szerint az említett anyavállalat ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol leányvállalata magatartására (lásd a fenti 27. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 60. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

34 A Bíróság tehát kifejtette, hogy e körülmények között elegendő, ha a Bizottság bizonyítja, hogy valamely leányvállalatnak az anyavállalata az egyedüli tulajdonosa, ahhoz, hogy vélelmezze, hogy ez utóbbi meghatározó befolyást gyakorol e leányvállalat üzletpolitikájára. A Bizottságnak ezt követően módjában áll az anyavállalat egyetemleges felelősségét megállapítani a leányvállalatával szemben kiszabott bírság megfizetését illetően, kivéve ha az e vélelem megdöntésére köteles anyavállalat elegendő bizonyítékot terjeszt elő annak bizonyításához, hogy a leányvállalata önálló piaci magatartást követ (lásd a fenti 27. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 61. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

35 A jelen ügyben a megtámadott határozat (370)–(379) preambulumbekezdésében a Bizottság, hivatkozva a Bíróság és a Törvényszék ítélkezési gyakorlatára, összefoglalta azokat az alapelveket, amelyeket alkalmazni szándékozott a határozat címzettjeinek azonosítása érdekében.

36 A Bizottság többek között emlékeztetett arra, hogy egy anyavállalatot felelősnek lehet tekinteni leányvállalata jogellenes magatartásáért, amennyiben a leányvállalat nem önálló módon határozta meg saját magatartását a piacon, hanem lényegében az anyavállalat által adott utasításokat követte. Rámutatott arra, hogy lényegében

vélelmezheti, hogy egy 100%-os leányvállalat lényegében az anyavállalat által adott utasításokat alkalmazza, valamint arra, hogy utóbbi ezt a vélelmet ellenkező bizonyítékokkal megdöntheti (a megtámadott határozat (374) preambulumbekezdése).

37 Az Elf Aquitaine felelősségét illetően a Bizottság rámutatott, hogy az a felperes 98%-os tulajdonosa volt, és mindig is maga nevezte ki az utóbbi igazgatótanácsának tagjait. Ennek megfelelően a Bizottság vélelmezte, hogy az Elf Aquitaine meghatározó befolyást gyakorolt a leányvállalata magatartására (a megtámadott határozat (427) preambulumbekezdése).

38 A Total tekintetében a Bizottság jelezte, hogy az 2000 áprilisában szerezte meg az Elf Aquitaine tőkéje 99,43%-ának ellenőrzését, hogy közvetlenül vagy közvetve ellenőrizte a csoport azon társaságainak tőkéjét, amelyek a jogsértő magatartásokban közvetlen szerepet játszottak, valamint hogy a körülményekre tekintettel vélelmezte, hogy a Total meghatározó befolyást gyakorolt leányvállalatai, az Elf Aquitaine és a felperes magatartására (a megtámadott határozat (428) és (429) preambulumbekezdése).

39 A megtámadott határozat (430)–(432) preambulumbekezdésében a Bizottság bemutatta a felperesnek, valamint a Totalnak és az Elf Aquitaine-nek a szóban forgó jogsértés utóbbiaknak való betudásával szemben előadott érveit, és a (433)–(440) preambumbekezdésben megvizsgálta azokat.

40 A megtámadott határozat (441) preambulumbekezdésében a Bizottság megerősítette azt a következtetését, amely szerint a felperes, a Total és az Elf Aquitaine egységes vállalkozást alkottak, és megállapította felelősségüket a szóban forgó jogsértésért, kifejtve, hogy a Total a jogsértésért kizárólag az Elf Aquitaine tőkéje feletti ellenőrzés megszerzésének időpontjától kezdődően, vagyis a 2000. április 30. és 2000. december 31. közötti időszak tekintetében felelős.

41 Ezt az értékelést vitatva a felperes lényegében két kifogásra hivatkozik, amelyek egyrészt a betudhatóság szabályainak megsértésén, másrészt az egyenlő bánásmód elvének megsértésén alapulnak.

A leányvállalat által elkövetett jogsértés anyavállalatnak való betudhatóságával kapcsolatos szabályok állítólagos megsértéséről

42 A felperes a tárgyaláson kifejtette, hogy nem vitatja a szóban forgó jogsértés megállapítását, csupán a Totalnak és az Elf Aquitaine-nek való betudását, amennyiben ez a betudás a vele szemben kiszabott bírság összegét érinti.

43 Lényegében azt állítja, hogy a leányvállalat tőkéjének kizárólagos, illetve *a fortiori* majdnem kizárólagos tulajdonlása önmagában nem teszi lehetővé annak automatikus megállapítását, hogy az anyavállalat ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol a leányvállalatára, és azt, hogy az utóbbi által elkövetett jogsértést az előbbinek betudják. A Bizottság tévesen alkalmazta a jogot, amikor pusztán a tőkéje majdnem kizárólagos tulajdonlásához kapcsolódó vélelem alapján a felperes anyavállalatainak tudta be a jogsértésért való felelősséget.

44 Meg kell állapítani e tekintetben, hogy a fenti 27–34. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelel az a módszer, amelyet a Bizottság követett, amikor a szóban forgó vélelemre alapozva a Totalnak és az Elf Aquitaine-nek tudta be a vitatott jogsértést.

45 Egyrészről a felperes álláspontjával ellentétben e betudás nem kizárólag a tőke tulajdonosi szerkezetén alapult, hanem azon a megállapításon is, hogy a meghatározó befolyás gyakorlására vonatkozó vélelmet nem döntötték meg (lásd különösen a megtámadott határozat (437) és (441) preambulumbekezdését).

46 Másrészről ezen ítélkezési gyakorlatból egyértelműen kitűnik (lásd különösen a fenti 33. és 34. pontot), hogy a leányvállalat tőkéjének tulajdonosi szerkezete az említett vélelem felállításához elegendő kritériumot jelent, anélkül hogy a Bizottság köteles lenne további, arra vonatkozó ténykörülményt előadni, hogy az anyavállalat tényleges befolyást gyakorol, ahogyan a felperes ezt megköveteli.

47 Ezt a megállapítást nem kérdőjelezi meg az a tény, hogy ilyen további ténykörülményekre a Törvényszék T-112/05. sz., Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2007. december 12-én hozott ítéletének (EBHT 2007., II-5049. o.) alapjául szolgáló ügyben rá lehetett mutatni. Egyértelműen kiderül ugyanis mind a fent hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2007. december 12-én hozott ítélet 61. és 62. pontjából, mind a fenti 27. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítélet 61. és 62. pontjából, hogy a szóban forgó vélelem alkalmazása nem függ ilyen ténykörülmények lététől. Ugyanígy nem szükséges az sem, hogy a Bizottság e célból bizonyítsa, hogy az anyavállalat a tényállás megvalósulása idején tudott leányvállalatának jogsértő magatartásáról.

48 Ki kell emelni továbbá, hogy a fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat konkrétan arra a különös esetre vonatkozik, ha az anyavállalat 100%-os részesedéssel rendelkezik a leányvállalatában (a fenti 27. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 60. pontja). Márpedig a jelen ügyben a Total és az Elf Aquitaine nem rendelkeznek kizárólagos részesedéssel a felperes tőkéjében (lásd a fenti 2. pontot).

49 Mindazonáltal hangsúlyozni kell, hogy a felperes nem ad elő egyetlen érvet sem azzal a ténnyel kapcsolatban, hogy a Total és az Elf Aquitaine részesedése nem éri el a 100%-ot. Ellenkezőleg, a tárgyaláson kifejtette, hogy nem azzal érvel, hogy az említett tény „alapvetően megváltoztat[ná] a dolgokat" a leányvállalat felett gyakorolt „jogi ellenőrzés tekintetében", megerősítve ezzel, hogy nem vitatja ugyanannak a bizonyítási rendszernek az alkalmazását a két helyzetben.

50 Következésképpen e kifogást el kell utasítani.

Az egyenlő bánásmód elvének állítólagos megsértéséről

51 A felperes előadja, hogy azzal, hogy anyavállalatai tekintetében pusztán a szóban forgó vélelemre támaszkodott, a Bizottság a bizonyításfelvétel során „indokolatlan

hátrányos megkülönböztetést” alkalmazott. A felperes ugyanis az egyetlen leányvállalat, amelynek tekintetében a Bizottság kizárólag a vélelemre hivatkozott, míg más érintett vállalkozások tekintetében az anyavállalat által gyakorolt meghatározó befolyással kapcsolatos további bizonyítékokat is szolgáltatott.

52 Meg kell jegyezni e tekintetben, hogy amint az a megtámadott határozat (370)–(379) preambulumbekezdéséből is kiderül, a Bizottság valamennyi címzett tekintetében ugyanazt a szabályt alkalmazta, amely szerint a leányvállalat tőkéjének kizárólagos vagy majdnem kizárólagos ellenőrzése elegendő a megdönthető vélelem megállapításához, amely lehetővé teszi a felelősség anyavállalatnak történő betudását. A szóban forgó vélelmet alkalmazta ugyanis mind a Total csoportra, mind a megtámadott határozattal érintett társaságok más csoportjaira.

53 Az a tény, hogy a megtámadott határozat egyes címzettjeinek tekintetében, tudniillik az Akzo Nobel, az FMC, a L’Air liquide, a SNIA és az Edison tekintetében a Bizottság az anyavállalatok által gyakorolt meghatározó befolyás vonatkozásában a vélelmen kívül egyes további bizonyítékokra is hivatkozott, nem jelenti azt, hogy az alkalmazott elvek nem voltak azonosak valamennyi címzett esetében.

54 Az Akzo Nobel tekintetében ugyanis kiderül a megtámadott határozat (384) preambulumbekezdéséből, hogy „mivel [ez utóbbi] 100%-ban ellenőrzi az EKA [Chemicals]-t, a Bizottság úgy véli, hogy meghatározó befolyást gyakorolt az EKA [Chemicals]-ra, mivel semmilyen, ezt a vélelmet megdöntő bizonyítékot nem terjesztettek elő”. Ennek a következtetésnek nem mond ellent az a tény, hogy ugyanezen határozat (385) preambulumbekezdésében a Bizottság bizonyos további, a vélelmet megerősítő bizonyítékokra hivatkozott.

55 Az FMC tekintetében a Bizottság előadta, hogy az FMC felelősségével kapcsolatos következtetés alapja „az a tény, hogy az FMC Foret (közvetve) az FMC 100%-ban ellenőrzött leányvállalata [volt]” (a megtámadott határozat (390) preambulumbekezdése). Ezt a következtetést nem érinti az a tény, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (391) preambulumbekezdésében az FMC-nek a leányvállalata felett gyakorolt meghatározó befolyásával kapcsolatban egy további bizonyítékra hivatkozott.

56 A Bizottság a L'Air liquide tekintetében a megtámadott határozat (403) preambulumbekezdésében rámutatott, hogy „tekintettel arra, hogy [ez utóbbi] a jogsértés megvalósulása idején rendelkezett a Chemoxal tőkéjének 100%-ával, és hogy az ő hatásköre volt a Chemoxal igazgatótanácsa tagjainak kinevezése, [a Bizottság] vélelmezte, hogy a [L'Air liquide] meghatározó befolyást gyakorolt a leányvállalata magatartására". A Bizottság ezt a következtetést úgy pontosította, hogy a megtámadott határozat (405) preambulumbekezdésében jelezte, hogy „a tőkéből való 100%-os részesedés vélelmet alapoz[ott] meg, amely megdönthető [volt] annak bemutatásával, hogy […] a leányvállalat […] önállósággal rendelkez[ett]6".

57 A SNIA tekintetében a megtámadott határozat (411) preambulumbekezdéséből kiderül, hogy felelőssége megállapításához figyelembe vették egyesülését azzal a társasággal, amely a jogsértésben közvetlenül érintett jogalany 100%-os anyavállalata volt, a hivatkozott helyzet tehát nem volt a felpereséhez hasonló.

58 Végül az Edison tekintetében a Bizottság a megtámadott határozat (418) preambulumbekezdésében jelezte, hogy „a vélelmet megdöntő érv hiányában [az ítélkezési gyakorlat] a tőke 100%-ával történő rendelkezést elegendő bizonyítéknak tekintette". Ezen túlmenően a megtámadott határozat (419)–(421) preambulumbekezdésében a Bizottság bizonyos további bizonyítékokra hivatkozott, előadva, hogy azok ellentmondanak az Edison által a leányvállalata önállóságával kapcsolatban előadott érvnek.

59 Ennek megfelelően a megtámadott határozatnak a fent hivatkozott preabulumbekezdéseiből kiderül, hogy a Bizottság a megtámadott határozat valamennyi címzettje tekintetében úgy ítélte meg, hogy a leányvállalat tőkéjének kizárólagos vagy majdnem kizárólagos ellenőrzése az ebből származó vélelmet megdöntő érv hiányában elegendő a felelősség anyavállalatnak történő betudásához, és amennyiben ilyen bizonyítékok rendelkezésre álltak, további bizonyítékok kifejtésére is sor került egyes érintett anyavállalatoknak a leányvállalataik fölött gyakorolt befolyására vonatkozóan, vagy azért, hogy a leányvállalat tőkéjének teljes ellenőrzéséből már jogosan levont következtetéseket megerősítsék, vagy azért, hogy az érintett vállalkozások által előadott érvekre adott választ nyújtsanak.

60 Egyébiránt, ami a csoportot illeti, amelyhez a felperes tartozik, a Bizottság a tőkekapcsolaton túl rámutatott arra a tényre is, hogy a felperes igazgatótanácsának több tagját az Elf Aquitaine nevezte ki (a megtámadott határozat (427) preambulumbekezdése), nem tette ugyanakkor további bizonyítékok létezésétől függővé a 100%-os vagy majdnem 100%-os tulajdonban lévő leányvállalat jogsértő magatartása anyavállalatnak történő betudását.

61 Következésképpen a jelen kifogást mint megalapozatlant el kell utasítani, ennélfogva a jogalap egészét is el kell utasítani.

A második, a jogsértés Totalnak és az Elf Aquitaine-nek való betudásával kapcsolatos ténybeli hibákra alapított jogalapról

62 A felperes előadja, hogy még ha feltételezzük is, hogy a szóban forgó vélelem alkalmazása érvényes, a Bizottság megalapozatlanul tudta be a jogsértést a Totalnak és az Elf Aquitaine-nek.

63 Először a felperes előadja, hogy megkérdőjelezte a szóban forgó betudást azzal, hogy bizonyította, hogy az Elf Aquitaine és a Total vezetői semmilyen módon nem vettek részt a szóban forgó jogsértő gyakorlatban.

64 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy a Bizottság azzal az indokkal tudta be a vitatott jogsértést a Totalnak és az Elf Aquitaine-nek, hogy azok a tényállás megvalósulásának idejében a felperessel egy vállalkozást alkottak. E következtetését a Bizottság a felperes tőkéje feletti majdnem kizárólagos ellenőrzésükből fakadó vélelemre alapította, és megállapította, hogy azt a közigazgatási eljárás során nem döntötték meg.

65 Márpedig, mivel ez a megállapítás nem a felperes anyavállalatainak a jogsértő magatartásban való részvételén alapult, azt nem kérdőjelezheti meg a felperesnek azon alapuló érvelése, miszerint ezen vállalatok ügyvezetői nem vettek közvetlenül részt e magatartásban, illetve a kifogásolt tényekről nem tudtak.

66 A felperes másodszor előadja, hogy az üzletpolitikája meghatározása során élvezett önállósága bizonyításával a közigazgatási eljárás során megdöntötte a szóban forgó vélelmet.

67 A fenti 34. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint a szóban forgó vélelem megdöntéséhez az anyavállalatnak elegendő bizonyítékot kell előterjesztenie, amely alkalmas annak bizonyítására, hogy a leányvállalata önálló piaci magatartást követ.

68 E tekintetben figyelembe kell venni az említett leányvállalat és az anyavállalat közötti valamennyi releváns gazdasági, szervezeti és jogi kapcsolatot is, amelyek az adott esettől függően változhatnak (a fenti 27. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítélet 61. és 74. pontja).

69 Különösen nem lehet e vizsgálatot kizárólag a leányvállalat szűkebb értelemben vett üzletpolitikájával kapcsolatos tényezőkre korlátozni, mint amilyen az elosztási vagy árstratégia. Különösen nem lehet a szóban forgó vélelmet kizárólag annak a bizonyításával megdönteni, hogy a leányvállalat anélkül irányítja az üzletpolitikájának e meghatározott aspektusait, hogy utasításokat kapna e tekintetben (lásd ebben az értelemben a fenti 27. pontban hivatkozott Akzo Nobel és társai ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítélet 65. és 75. pontját).

70 A jelen ügy irataiból kiderül, hogy a kifogásközlésre adott válaszában a felperes lényegében előadta, hogy üzletpolitikáját sosem az anyavállalatok határozták meg, figyelemmel különösen a csoport szerkezetére, valamint a jogsértéssel érintett tevékenységeknek a teljes forgalmához viszonyított csekély arányára.

71 Előzetesen rá kell mutatni, hogy ez az érvelés egyszerű állításokon alapul, mivel a felperes nem nyújtott be egyetlen konkrét bizonyítékot sem piaci önállóságára vonatkozó állításának alátámasztására. A kifogásközlésre adott válasszal érintett fél különösen nem hivatkozik egyetlen iratra sem az abban foglalt állítások alátámasztásaként.

72 A felperes által a kifogásközlésre adott válaszában előadott érvelés tehát nyilvánvalóan nem tekinthető a szóban forgó vélelem megdöntésére alkalmas bizonyítékok csoportjának.

73 Ezenfelül rá kell mutatni, hogy a szóban forgó érvelés, azon túlmenően, hogy azt nem támasztják alá releváns bizonyítékok, nem bizonyítja a leányvállalat önállóságát.

74 Először is a felperes azon állítását illetően, amely szerint a Total és az Elf Aquitaine csak nemoperatív holdingok voltak, meg kell állapítani, hogy ez az egyetlen körülmény nem elegendő annak kizárásához, hogy meghatározó befolyást gyakoroltak a felperesre, többek között a csoporton belüli pénzügyi beruházások összehangolásával. A társaságok csoportjának kontextusában ugyanis a holding olyan társaság, amely különböző társaságokban meglévő részesedések egyesítésére irányul, és amelynek e részesedések egységes irányításának biztosítása a feladata (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-69/04. sz., Schunk és Schunk Kohlenstoff-Technik kontra Bizottság ügyben 2008. október 8-án hozott ítéletének [EBHT 2008., II-2567. o.] 63. pontját).

75 Márpedig a felperes maga állítja, hogy az Elf Aquitaine részt vett a legfontosabb döntésekben, amelyek a csoport egészére hatást gyakorolhattak, valamint hogy meghatározott egy nagyon általános politikát a különböző részek tevékenységeinek összehangolhatóságával, a tevékenységek megváltoztatásával és a tevékenységek földrajzi elhelyezkedésével kapcsolatban. Ezen állítások azt erősítik meg, hogy az Elf Aquitaine feladata azt volt, hogy biztosítsa az egységes irányítást és az összehangolást, amelyek befolyásolták a felperes piaci magatartását.

76 Másodszor, azzal összefüggésben, hogy a felperes előadja, hogy a Total és az Elf Aquitaine soha nem avatkoztak be a HP-val és az NP-vel kapcsolatos üzletpolitika meghatározásába, meg kell állapítani, hogy egy társaságokból álló csoportban a feladatok megosztása általános jelenség, amely nem elegendő azon vélelem megdöntéséhez, amely szerint a felperes, a Total és az Elf Aquitaine az EK 81. cikk értelmében egyetlen vállalkozást alkottak.

77 Semmilyen további megállapítás nem vonható le abból a tényből, hogy az anyavállalatoknak sosem volt a felperessel közös ügyfele, hogy nem voltak jelen azokon a piacokon, amelyeken az utóbbi befektetéseket eszközölt, valamint az azokhoz kapcsolódó piacokon sem, továbbá hogy az érintett termékekkel kapcsolatos tevékenység a csoport teljes forgalmának csak nagyon csekély részét tette ki.

78 Harmadszor, a felperes azon érvével kapcsolatban, hogy közte és az anyavállalatok között nem állt fenn információs és jelentéstételi rendszer, kivéve a számviteli és pénzügyi szabályozásból fakadó követelményekből következő információkat, meg kell jegyezni, hogy mivel a leányvállalat önállóságát nem kizárólag a vállalkozás működésének vonatkozásában kell vizsgálni, önmagában az a tény, hogy a leányvállalat az érintett piacon soha nem alkalmazott az anyavállalat javára sajátos információs politikát, nem elegendő előbbi önállóságának bizonyításához.

79 Negyedszer, a felperes által első alkalommal a Törvényszék előtt hivatkozott, azon tényen alapuló bizonyíték tekintetében, hogy a felperes a Total csoporttól 2006. május 18-án a tőke tekintetében elkülönült, rá kell mutatni, hogy ez a szétválás, amely a jogsértést és a megtámadott határozat meghozatalát követően következett be, a jogsértéssel érintett időszakban az érintett társaságok közötti kapcsolatok értékelése szempontjából nem tekinthető releváns ténykörülménynek.

80 Ötödször a felperes azon érvével kapcsolatban, amely szerint a Bizottság a megtámadott határozatban kialakított álláspontjával eltért a[z EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásban a 2003. december 10-én hozott C (2003) 4570 határozatában (COMP/E-2/37.857 „szerves peroxidok”-ügy) kialakított álláspontjától, rá kell mutatni, hogy az említett határozat (373)–(391) preambulumbekezdéséből is kiderül, hogy a Bizottság nem elemezte a felperes anyavállalata felelősségének problémáját, és különösen, hogy nem nyilatkozott az anyavállalattól való önállóságának kérdésében.

81 Emlékeztetni kell e tekintetben arra, hogy a Bizottság nem köteles szisztematikusan megvizsgálni, hogy a leányvállalat jogsértő magatartása betudható-e az anyavállalatának (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-259/02–T-264/02. sz. és T-271/02. sz., Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2006. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-5169. o.] 330. és 331. pontját). Következésképpen önmagában az a tény, hogy a Bizottság nem vette számításba annak lehetőségét, hogy a C (2003) 4570 határozatát a felperes anyavállalatának címezze, nem akadálya annak, hogy azt a jelen ügyben – a betudhatóság területén fennálló ítélkezési gyakorlatban kialakított elvekkel összhangban – megtegye.

82 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a Bizottság jogszerűen állapította meg, hogy a felperes által benyújtott bizonyítékok még összességükben sem elegendők a szóban forgó vélelem megdöntéséhez.

83 A felperes által a keresetlevél mellékleteként benyújtott, „Belső jogkörök és kiadásokra vonatkozó kötelezettségvállalások” című irat tekintetében, amely azt az érvet volt hivatott alátámasztani, hogy a Total csupán a leányvállalatai által végrehajtott legjelentősebb beruházások jóváhagyására szorítkozott, rá kell mutatni, hogy erre az iratra a felperes a kifogásközlésre adott válaszában nem hivatkozott, arra tehát a Bizottság által a megtámadott határozatban elvégzett értékelés vitatása érdekében nem lehet hivatkozni.

84 Mindenesetre rá kell mutatni, hogy a szóban forgó dokumentum nem olyan bizonyíték, amely alkalmas a felperes önállóságának bizonyítására, mivel egyrészt, amint az a Bizottság által a közigazgatási eljárás során a hozzá intézett tájékoztatáskérésre adott válaszából kiderül, az a csoportot érintő kötelezettségvállalás szabályait határozza meg, amelyek „2001-től" alkalmazandók, vagyis a szóban forgó jogsértéssel érintett időszakhoz nem kapcsolódnak, másrészt az a megállapítás, amely szerint a csoport csúcstársaságának leányvállalata üzletpolitikájában való részvétele csak egy bizonyos küszöböt meghaladó beruházásokra korlátozódik, nem elegendő utóbbi önállóságának bizonyításához.

85 Mindezen megfontolásokra tekintettel meg kell állapítani, hogy a Bizottság jogszerűen állapította meg, hogy a felperes által a kifogásközlésre adott válaszban benyújtott bizonyítékok nem elegendőek a szóban forgó vélelem megdöntéséhez.

86 Következésképpen a második jogalapot el kell utasítani.

A harmadik, az indokolási kötelezettség és a gondos ügyintézés elvének megsértésére alapított jogalapról

87 A felperes azzal érvel, hogy mivel a Bizottság elmulasztott válaszolni a felperes önállóságának bizonyítása érdekében előadott érvekre, ezzel megsértette az indokolási kötelezettséget, valamint a gondos ügyintézés elvét.

88 Az indokolási kötelezettséggel kapcsolatban a felperes először előadja, hogy a Bizottság nem foglalt állást a megtámadott határozat (431) preambulumbekezdésében összefoglalt érvekkel kapcsolatban, amelyek azon a tényen alapultak, hogy a felperes igazgatótanácsa tagjainak az Elf Aquitaine általi kinevezése önmagában nem bizonyítja a tényleges ellenőrzés gyakorlását, sem azt, hogy a felperes teljes önállósággal

rendelkezett üzletpolitikájának meghatározása tekintetében. Ezen túlmenően a Bizottság elmulasztott bemutatni a felperes által előadott egyes érveket azzal a ténynyel kapcsolatban, hogy a Total és az Elf Aquitaine társaságok vezetői sosem vettek részt a megtámadott határozatban megjelölt gyakorlatban, valamint hogy az anyavállalatok által gyakorolt ellenőrzés a legjelentősebb beruházások engedélyezésére korlátozódott.

89 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 253. cikkben előírt indokolásnak igazodnia kell a szóban forgó jogi aktus természetéhez, és világosan és egyértelműen ki kell fejtenie a jogi aktust megalkotó intézmény érvelését úgy, hogy az érintettek megismerhessék a meghozott intézkedés indokait, és a bíróság felülvizsgálatot gyakorolhasson. Az indokolásnak nem kell megjelölnie az összes vonatkozó ténybeli és jogi elemet, mivel azt, hogy egy jogi aktus indokolása megfelel-e az EK 253. cikkben felsorolt követelményeknek, nemcsak a szövege, hanem a háttere, valamint az érintett tárgyra vonatkozó jogszabályok összessége alapján kell megítélni (lásd a Bíróság C-367/95. P. sz., Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben 1998. április 2-án hozott ítéletének [EBHT 1998., I-1719. o.] 63. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

90 Amennyiben – a jelen ügyhöz hasonlóan – az EK 81. cikk alkalmazásában hozott határozat több címzetthez szól, és a jogsértés betudhatóságának kérdését veti fel, e határozatnak megfelelő indokolást kell tartalmaznia a címzettek mindegyikére, és különösen azokra nézve, amelyeknek a határozat értelmében e jogsértés terhét viselniük kell. Ugyanis, amennyiben valamely anyavállalat egyetemlegesen felelős a jogsértésért, egy ilyen határozatnak részletesen ki kell fejtenie azon indokokat, amelyek igazolhatják az e társasággal szemben megállapított jogsértés betudhatóságát (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-327/94. sz., SCA Holding kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1373. o.] 78–80. pontját).

91 Ebből következik, hogy ha a Bizottság arra a vélelemre alapoz, ahogy a jelen ügyben is, amely szerint az anyavállalat meghatározó befolyást gyakorol a leányvállalata magatartására, és az érintett társaságok a közigazgatási eljárásban e vélelem megdöntésére

irányuló bizonyítékokat adtak elő, a határozatnak megfelelően ki kell fejtenie azon indokokat, amelyek igazolják a Bizottság azon álláspontját, mely szerint e bizonyítékok nem tették lehetővé az említett vélelem megdöntését.

92 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a megtámadott határozat (430)–(441) preambulumbekezdéséből kiderül, hogy a Bizottság indokolással ellátott álláspontot alakított ki a felperes és anyavállalatai által a közigazgatási eljárás során hivatkozott bizonyítékok tekintetében.

93 Miután ugyanis a megtámadott határozat (430)–(432) preambulumbekezdésében leírta az érintett vállalkozások által a kifogásközlésre adott válaszukban előadott érvelést, a Bizottság válaszolt a felhozott érvekre, amelyek főként a magatartás vélelem alapján történő betudásának jogellenességén alapulnak, tekintettel többek között a jogi személy önállóságának és a büntetések egyéniesítésének elvére, a személyes felelősség elvére, az ártatlanság vélelmére, valamint a fegyveregyenlőség elvére.

94 Ezenkívül a megtámadott határozat (433)–(441) preambulumbekezdésében megállapította, hogy nem döntötték meg az azon alapuló vélelmet, hogy a Total és az Elf Aquitaine a felperes tőkéjének majdnem kizárólagos tulajdonosai, valamint hogy e vélelem alapján fenn kell tartani az előbbieknek a szóban forgó jogsértésért való felelősségére vonatkozó megállapítást.

95 Meg kell állapítani, hogy ezen indokolással a Bizottság válaszolt a felperes érvelésének lényeges pontjaira is.

96 Mivel pedig a Bizottságnak nem kell állást foglalnia az érdekeltek által elé terjesztett minden érvet illetően (a Törvényszék T-349/03. sz., Corsica Ferries France kontra Bizottság ügyben 2005. június 15-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-2197. o.] 64. pontja; lásd továbbá ebben az értelemben a fenti 89. pontban hivatkozott Sytraval és Brink's France ügyben hozott ítélet 64. pontját), nem róható fel neki, hogy nem adott pontos választ a felperes által hivatkozott valamennyi érvre. A jelen ügyben

adotthoz hasonló átfogó válasz az adott ügy körülményei között elegendő lehet ahhoz, hogy a vállalkozás hatékonyan megvédhesse jogait, a Törvényszék pedig gyakorolhassa felülvizsgálatát.

97 A megtámadott határozat indokolásának ezzel a ponttal kapcsolatos szűkszavúságát egyébiránt igazolja az a tény, hogy a felperes érvelése lényegében egyszerű állításokból állt, amelyeket nem támasztottak alá az állítólagos piaci önállóságával kapcsolatos konkrét bizonyítékokkal.

98 E tekintetben, különösen a felperesnek azon a tényen alapuló érvével kapcsolatban, hogy a Bizottság elmulasztotta a megtámadott határozat (430)–(432) preambulumbekezdésében ismertetni azon állítását, amely szerint az anyavállalatok által gyakorolt ellenőrzés a legjelentősebb beruházások engedélyezésére korlátozódott, meg kell jegyezni, hogy ezt az állítást tartalmazza az az állítás, amely szerint „[a felperes] teljesen önállóan határoz[ta] meg üzletpolitikáját és piaci magatartását", amelyet megismétel a (431) preambulumbekezdés negyedik francia bekezdése, amelyet a (437) preambulumbekezdésben a szóban forgó ellenkező bizonyítékokra adott általános válasz keretében mint elégtelent elutasítottak, jelezve, hogy „a [szóban forgó] vélelmet nem döntötték meg".

99 Ezen túlmenően emlékeztetni kell arra, hogy ennek a válasznak a szűkszavúságát igazolja az a tény, hogy a szóban forgó állításokat semmilyen konkrét bizonyíték nem támasztja alá.

100 Azon érvvel összefüggésben, amely szerint a Total és az Elf Aquitaine vezetői sosem vettek részt a kifogásolt gyakorlatban, a fenti 64. és 65. pontból kiderül, hogy a Bizottság nem erre a bizonyítékra alapította a vitatott jogsértés felperes anyavállalatainak való betudását, ezért a szóban forgó érvvel kapcsolatos kifejezett álláspont hiánya nem eredményezheti az indokolási kötelezettség megsértését.

101 Azzal a ténnyel összefüggésben, hogy a Bizottság nem válaszolt kifejezetten a megtámadott határozat (431) preambulumbekezdésében megismételt azon érvre, miszerint a felperes igazgatótanácsa tagjainak az Elf Aquitaine általi kinevezése nem bizonyítja a tényleges ellenőrzés gyakorlását, rá kell mutatni, hogy a megtámadott határozat (427)–(429) preambulumbekezdéséből kiderül, hogy ezt a bizonyítékot a szóban forgó vélelmen felül említették, és nem volt feltétele annak, hogy a vitatott jogsértést a felperes anyavállalatainak tudják be. Következésképpen azon tény, hogy a szóban forgó érvre nem kapott kifejezett választ, nem akadályozta meg a felperest sem abban, hogy megismerje e betudhatóság indokait, sem pedig abban, hogy a betudhatóságot a Törvényszék előtt vitassa.

102 Végül a felperesnek azon érvét illetően, hogy a jelen ügyben súlyosabb volt az indokolási kötelezettség, mivel a megtámadott határozatot újító megközelítésre alapították, rá kell mutatni, hogy az anyavállalatnak a leányvállalata felett gyakorolt meghatározó befolyásával kapcsolatos, egyedül a tőkekapcsolaton alapuló vélelmet a Bizottság már alkalmazta, többek között az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásban az Akzo Nobellel, az Akzo Nobel Nederland BV-vel, az Akzo Nobel Chemicals BV-vel, az Akzo Nobel Functional Chemicals BV-vel, az Akzo Nobel Base Chemicals AB-vel, az EKA Chemicalsszal, az Akzo Nobel AB-val, az Atofinával, az Elf Aquitaine-nel, a Hoechst AG-vel, a Clariant GmbH-val, valamint a Clariant AG-val szemben 2005. január 19-én hozott C (2004) 4876 bizottsági határozatában (E-1/37.773 AMCA-ügy), amelyben a felperes által elkövetett jogsértést az Elf Aquitaine-nek tudta be. A felperes tehát nem állíthatja, hogy a Bizottság a jelen ügyben az anyavállalataival szemben radikálisan új álláspontot alakított volna ki.

103 Mindenesetre a megtámadott határozatban a Bizottság nem csupán rövidített indokolást adott, hanem a Bíróság és a Törvényszék ítélkezési gyakorlatára történt hivatkozással kifejezetten kifejtette azokat az elveket, amelyeket a címzettek meghatározása érdekében alkalmazni kívánt (a megtámadott határozat (370)–(379) preambulumbekezdése), illetve ezeknek az elveknek a Total-csoporttal szemben történő alkalmazását (a (427)–(441) preambulumbekezdés).

104 Következésképpen az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozó kifogás nem megalapozott.

105 Másodszor a felperes azt állítja, hogy a Bizottság megsértette a gondos ügyintézés elvét azzal, hogy a meghatározó befolyással kapcsolatos egyszerű vélelemre hivatkozott, és elmulasztotta gondosan és részrehajlás nélkül megvizsgálni az e vélelem megdöntése érdekében előterjesztett bizonyítékokat, különösen azokat, amelyek a felperes igazgatótanácsi tagjainak Elf Aquitaine általi kinevezése relevanciájának hiányára, valamint a felperesnek az üzletpolitikája meghatározása tekintetében fennálló önállóságára vonatkoztak.

106 Márpedig, amint az a fenti 98–101. pontból kiderül, a megtámadott határozatban az e bizonyítékokkal kapcsolatban adott szűkszavú választ a felperes önállóságára alapított állítás tekintetében igazolja, hogy ezt az állítást semmilyen konkrét bizonyíték nem támasztotta alá, az igazgatótanácsi tagok kinevezésének relevanciája tekintetében pedig az igazolja, hogy ez olyan további bizonyíték, amely nem volt feltétele a szóban forgó betudásnak. Mindezek alapján a válasz szűkszavúsága alapján sem lehet megállapítani a releváns bizonyítékok gondos és pártatlan megvizsgálására vonatkozó kötelezettség megsértését a közigazgatási eljárás során.

107 Ezen túlmenően a megtámadott határozat (434)–(441) preambulumbekezdése alapján megállapítható, hogy a Bizottság megvizsgálta a felperes és anyavállalatai által előadott, a megtámadott határozat (431) preambulumbekezdésében összefoglalt, a szóban forgó jogsértés vitatására irányuló érveket. A kifogásközlésre adott válasz elemzése alapján nem azonosíthatók más olyan releváns bizonyítékok, amelyeket a Bizottság figyelmen kívül hagyott volna.

108 Ebből következően a gondos ügyintézés elvének megsértésére alapított kifogás nem megalapozott.

109 Az előzőekben kifejtettekre tekintettel a harmadik jogalapot el kell utasítani.

A negyedik, a bírság összegének az elrettentő hatás címén történt növelésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra és ténybeli hibákra alapított jogalapról

110 A felperes először előadja, hogy a Bizottság a szóban forgó növelésnek az Elf Aquitaine és a Total forgalmával kapcsolatos megállapítás alapján való alkalmazásával tévesen alkalmazta a jogot, mivel a jogsértést nem lehet nekik betudni.

111 Meg kell jegyezni, hogy ez a kifogás teljes egészében azon az előfeltételezésen alapul, amely szerint a vitatott jogsértést nem lehet a felperes anyavállalatainak betudni, amit az első és a második jogalap vizsgálata keretében elutasítottak. E kifogást tehát el kell utasítani.

112 Másodszor, a felperes azt állítja, hogy a Bizottság megsértette az arányosság és az egyenlő bánásmód elvét azzal, hogy a szóban forgó növelés keretében figyelembe vette a csoport méretét és forgalmát, anélkül hogy bizonyította volna, hogy az anyavállalatok részt vettek a jogsértésben, vagy hogy a leányvállalat felhasználta a csoport erőforrásait.

113 Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a Bizottságnak a bírság meghatározása érdekében biztosítania kell annak elrettentő hatását, és e tekintetben többek között figyelembe veheti a szóban forgó vállalkozás méretét és gazdasági erejét (a Bíróság 100/80–103/80. sz., Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben 1983. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 1825. o.] 106. és 120. pontja, valamint a C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítéletének [EBHT 2005., I-5425. o.] 243. pontja).

114 Emlékeztetni kell arra, hogy a bírság kellő elrettentő hatása biztosításának szükségessége megköveteli a bírság összegének kiigazítását annak érdekében, hogy a bírság – különös tekintettel a kérdéses vállalkozás pénzügyi teljesítőképességére – ne legyen elhanyagolható vagy – épp ellenkezőleg – túlzó mértékű, egyrészt a bírság hatékonysága biztosításának szükségességéből, másrészt pedig az arányosság elvének tiszteletben tartásából eredő követelményeknek megfelelően (a Törvényszék T-279/02. sz., Degussa kontra Bizottság ügyben 2006. április 5-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-897. o.] 283. pontja és T-410/03. sz., Hoechst kontra Bizottság ügyben 2008. június 18-án hozott ítéletének [EBHT 2008., II-881. o.] 379. pontja).

115 A bírság kellő elrettentő hatására tekintettel különösen az igazolhatja szorzó alkalmazását, hogy az érintett vállalkozás könnyebben mozgósíthatja a bírságának megfizetéséhez szükséges pénzeszközöket (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-289/04. P. sz., Showa Denko kontra Bizottság ügyben 2006. június 29-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-5859. o.] 18. pontját, valamint a Törvényszék fenti 114. pontban hivatkozott Degussa kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 284. pontját és Hoechst kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 379. pontját).

116 Ennek megfelelően a jelen ügyben a Bizottság a felperesből, a Totalból és az Elf Aquitaine-ből álló vállalkozás egészének méretére tekintettel jogszerűen növelhette a szóban forgó bírság kiindulási összegét.

117 Ezen túlmenően különösen az érintett vállalkozás azon lehetőségével igazolható megállapítást illetően, hogy könnyebben mozgósíthatja a bírságának megfizetéséhez szükséges pénzeszközöket, a Bizottság a felperes állításával ellentétben nem volt köteles bizonyítani a kapcsolatot az érintett vállalkozás erőforrásai és a szóban forgó jogsértés között, hanem jogszerűen vehette figyelembe a vállalkozás egészének méretét.

118 Mivel a szóban forgó növelés jogilag az érintett vállalkozás méretén alapul, a jogsértés keretében felhasznált források pedig nem releváns kritériumok, a növelés alkalmazása nem jelentheti az egyenlő bánásmód elvének megsértését azon egyetlen ténynél fogva, hogy az nem tesz különbséget az említett kritérium alapján a jogsértő vállalkozások között.

119 A jelen ügyben a felperesnek a szóban forgó bírságnövelés állítólagos aránytalanságára vonatkozó állításával kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy a szankcionált jogsértés megfelel azon magatartásoknak, amelyeknek jogellenes voltát a Bizottság többször is megerősítette az e téren történt első lépései óta, ami teljes mértékben igazolta a bírság összegének olyan nagyságrendben történő megállapítását, amely kellően elrettentő erővel bírt (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-101/05. és T-111/05. sz., BASF és UCB kontra Bizottság egyesített ügyekben 2007. december 12-én hozott ítéletének [EBHT 2007., II-4949. o.] 46. és 47. pontját).

120 Rá kell mutatni továbbá, hogy a Bizottság a bírságok összegének megállapítása kapcsán széles körű mérlegelési mozgástérrel rendelkezik, azért, hogy a vállalkozások magatartását a versenyszabályok betartása felé terelje. Ezzel összefüggésben – figyelembe véve az érintett vállalkozás méretét, amelyet a Total és az Elf Aquitaine által a megtámadott határozat elfogadását megelőző utolsó üzleti évben elért, különösen jelentős világméretű forgalom tanúsít (a megtámadott határozat (463) preambulumbekezdése) – a szóban forgó növelés 3-szoros szorzó alkalmazásával nem tekinthető aránytalannak az elrettentés szempontjából.

121 Következésképpen a negyedik jogalapot el kell utasítani.

Az ötödik, a bírság összegének visszaesés címén történt növelésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra és ténybeli hibákra alapított jogalapról

122 Ez a jogalap két részből áll.

Az első, a bűncselekmények és büntetések törvényessége elvére, valamint a jogbiztonság elvének megsértésére alapított részről

123 Keresetlevelében a felperes úgy érvel, hogy a Bizottság azzal, hogy olyan korábbi elmarasztalásokra támaszkodott, amelyek a megtámadott határozat elfogadását több mint 20 évvel megelőző tényekre vonatkoznak, megsértette a bűncselekmények és büntetések törvényessége és a jogbiztonság elvét.

124 A tárgyaláson a felperes kifejtette, hogy tekintettel arra, hogy tudomást szerzett a Bíróság C-3/06. P. sz., Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2007. február 8-án hozott ítéletéről (EBHT 2007., I-1331. o.), valamint a C-413/08. P. sz., Lafarge kontra Bizottság ügyben 2010. június 17-én hozott ítéletéről (EBHT 2010., I-5361. o.), a hatodik jogalap jelen részétől eláll, fenntartja azonban az említett jogalap *ne bis in idem* elvének és az arányosság elvének megsértésére alapított második része keretében kifejtett érvelést.

125 Ezért a jogalap első részének vizsgálata nem szükséges.

A második, a *ne bis in idem* elvének és az arányosság elvének megsértésére alapított részről

126 A felperes először előadja, hogy a Bizottság megsértette a *ne bis in idem* elvét, mivel a megtámadott határozatban hivatkozott korábbi elmarasztalásokat az ő vonatkozásában visszaesés címén már figyelembe vették két korábbi, a C (2003) 4570 és a C (2004) 4876 bizottsági határozatokban.

127 Emlékeztetni kell arra, hogy a *ne bis in idem* elvének alkalmazása a tényállás azonosságának, a jogsértő azonosságának és a védett jogtárgy egységességének hármas feltétele teljesülésétől függ. Ezen elv tehát tiltja, hogy ugyanazon személyt ugyanazon jogi érdek védelme érdekében többször szankcionáljanak ugyanazon jogellenes magatartásért (a Bíróság C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-123. o.] 338. pontja).

128 Márpedig egyrészt rá kell mutatni arra, hogy mivel a megtámadott határozatban a korábbi jogsértések Bizottság általi figyelembevételének nem az említett jogsértések ismételt szankcionálása a célja, hanem kizárólag az, hogy a felperest a megtámadott határozattal érintett jogsértésben való részvételéért a visszaeső magatartásra tekintettel szankcionálja, ezért az a tény, hogy a Bizottság ugyanezeket a jogsértéseket már a hivatkozott két korábbi határozatban figyelembe vette, nem jelenti a *ne bis in idem* elvének megsértését.

129 Másrészt mindenesetre meg kell állapítani, hogy a *ne bis in idem* elvnek a fenti 127. pontban kifejtett együttes alkalmazási feltételei nem teljesülnek, mivel hiányzik a tények azonosságára vonatkozó feltétel. A megtámadott határozatban ugyanis a Bizottság a felperessel szemben a kartellben való részvétele miatt alkalmazott joghátrányt, amely miatt nem indított korábban eljárást, és szankciót sem szabott ki, amit egyébként a felperes nem is állít.

130 A Bizottság tehát nem sértette meg a *ne bis in idem* elvét azzal, hogy a 85/74 és a 94/599 határozatának figyelembevételével állapította meg a megtámadott határozatban a felperes visszaeső magatartását, bár ugyanezt a súlyosító körülményt már a C (2003) 4570 és C (2004) 4876 határozatában is figyelembe vette.

131 A fentiekből kiindulva a felperes ezen kifogását mint megalapozatlant el kell utasítani.

132 Másodszor, amennyiben a felperes azt állítja, hogy a Bizottság megsértette az arányosság elvét azzal, hogy a megtámadott határozatban a bírság alapösszegét visszaesés címén növelte, először e tekintetben mint megalapozatlant el kell utasítani azt az érvét, amely szerint az elrettentési célt már elérték azzal, hogy a C (2003) 4570 határozatban és a C (2004) 4876 határozatban ugyanezen súlyosító körülményt figyelembe vették.

133 Az a tény ugyanis, hogy a Bizottság más jogsértések keretében a visszaesés megállapítása érdekében már figyelembe vette a 85/74 és a 94/599 határozatokat, nem akadálya annak, hogy a megtámadott határozatban a szóban forgó jogsértés súlyának vizsgálata keretében figyelembe vegye ezt a két határozatot annak érdekében, hogy a felperest a jövőre nézve elrettentse jogsértő magatartásának megismétlésétől.

134 Az említett jogsértések mindegyike egymástól függetlenül a versenyszabályokat sértő magatartás megismétlésének minősült, ahogyan ezt az 85/74 és 94/599 határozatok is megállapították, amelyek bizonyítják a felperes arra való hajlamát, hogy ezen elmarasztalásokból nem vonja le a megfelelő következtetéseket (lásd ebben az értelemben a fenti 124. pontban hivatkozott Group Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 40. pontját).

135 Másodszor, mint hatástalant el kell utasítani a felperes azon érvét, amely szerint a Bizottság megsértette az arányosság elvét azzal, hogy visszaesés címén újabb növelést alkalmazott vele szemben, jóllehet ugyanezt a körülményt már a C (2003) 4570 és a C (2004) 4876 határozatokban is figyelembe vette, következésképpen nem hagyott számára lehetőséget arra, hogy magatartását megváltoztassa. Mivel ugyanakkor a Bizottság a felperes visszaeső magatartásának bizonyítása tekintetében nem az említett határozatokra alapozott, a jelen ügyre nincs hatással, hogy azokat a megtámadott határozatban szankcionált jogsértés végét követően fogadták el.

136 Mindezekre a megfontolásokra tekintettel a felperes azon kifogását, amely szerint a Bizottság megsértette az arányosság elvét, következésképpen a második részt, valamint a jelen jogalap egészét el kell utasítani.

A hatodik, a bírság összegének az engedékenységi közlemény alapján történt csökkentésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra és ténybeli hibákra alapított jogalapról

137 Az engedékenységi közlemény 21–23. pontja a következőképpen rendelkezik:

„21. Annak érdekében, hogy a [bírság összegének csökkentésére] jogosultságot szerezzen, a vállalkozásnak a Bizottság rendelkezésére kell bocsátania a feltehető jogsértésre vonatkozó olyan bizonyítékait, amelyek jelentős hozzáadott értéket képviselnek a Bizottságnak már rendelkezésére álló bizonyítékok értékéhez képest, és véget kell vetnie a feltehető jogsértésben való részvételének nem később, mint a bizonyíték benyújtása időpontjában.

22. A »hozzáadott érték« fogalma arra vonatkozik, hogy a benyújtott bizonyíték jellege és/vagy részletessége folytán mennyiben segíti a Bizottságot a kérdéses tényállás bizonyításában. Ennek mérlegelésében a Bizottság általában azokat az írásos bizonyítékokat, amelyek abból az időszakból származnak, mint a bizonyítandó tényállás, értékesebbnek tekinti, mint a később keletkezett bizonyítékokat. Ehhez hasonlóan a kérdéses tényállással kapcsolatos közvetlen bizonyítékokat általában nagyobb értékűnek tekinti, mint a közvetett vonatkozásúakat.

23. A Bizottság a közigazgatási eljárás végén elfogadott végső határozatban eldönti a következőket:

a) a vállalkozás által szolgáltatott bizonyíték jelentős hozzáadott értéket képviselt-e az egyidejűleg a Bizottság rendelkezésére álló bizonyítékokhoz képest;

b) a vállalkozásnak nyújtott csökkentés mértéke az egyébként kiszabható bírsághoz képest mekkora, a következők szerint:

– a 21. pontnak megfelelő első vállalkozás esetében: 30–50%-os csökkentés;

– a 21. pontnak megfelelő második vállalkozás esetében: 20–30%-os csökkentés;

– a 21. pontnak megfelelő további vállalkozások esetében: 20%-ig terjedő csökkentés.

Annak érdekében, hogy e tartományok mindegyikében meg tudja határozni a csökkentés mértékét, a Bizottság figyelembe veszi a 21. pont feltételeinek megfelelő bizonyíték benyújtásának időpontját és az általa képviselt hozzáadott érték mértékét. Figyelembe veheti még, hogy a benyújtás időpontját követően a vállalkozás milyen mértékben és mennyire folyamatosan működött együtt vele.

Továbbá, ha egy vállalkozás a Bizottság előtt korábban ismeretlen tényekre vonatkozóan szolgáltat bizonyítékot, amely közvetlenül összefügg a feltételezett kartell jelentőségével [helyesen: súlyával] vagy fennállása időtartamával, a Bizottság ezeket a tényezőket nem veszi figyelembe a bizonyítékot szolgáltató vállalkozásra kiszabott bírság megállapításakor."

138 A jelen ügyben a Bizottság az engedékenységi közlemény alkalmazásával azt állapította meg, hogy a Degussa teljesítette a bírság teljes mellőzésének feltételeit. Az EKA Chemicals, a felperes és a Solvay – amelyeket a Bizottság az engedékenységi közlemény 21. pontjának megfelelő első, második és harmadik vállalkozásként nevezett meg – bírsága is csökkentésre került, 40%-os, 30%-os, illetve 10%-os mértékben. (a megtámadott határozat (501)–(524) preambulumbekezdése).

139 A jelen jogalappal a felperes lényegében azt állítja, hogy a megtámadott határozat ténybeli hibákat és téves jogalkalmazást tartalmaz, és a Törvényszéknek a felperes tekintetében tovább kellene csökkentenie a bírság összegét a közigazgatási eljárás során tanúsított együttműködése mértékére és jelentőségére tekintettel.

140 A jelen jogalap négy részből áll.

Az első, az engedékenységi közlemény értelmezésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított részről

141 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (512) preambulumbekezdésében tévesen alkalmazta a jogot, amikor az engedékenységi közlemény „kizárólag időrendi" értelmezését alkalmazta, és a benyújtás időpontját tekintette e közlemény alkalmazása alapvető kritériumának. Azt állítja többek

között, hogy a jogsértés bizonyításához ő járult hozzá a legnagyobb mértékben, ezért a benyújtott bizonyítékok jelentős hozzáadott értéke igazolja, hogy őt az engedékenységi közlemény 23. cikke értelmében „első vállalkozásnak" tekintsék.

142 Megkelljegyezni,hogyamegtámadotthatározatnemvitatottpreambulumbekezdéseiből kiderül, hogy az EKA Chemicals engedékenység iránti kérelmét 2003. március 29-én nyújtotta be, 2003. március 31-én szóbeli nyilatkozatot tett, és még ugyanazon hét során a jogsértésekkel kapcsolatos bizonyítékokat terjesztett elő (a megtámadott határozat (67), (503) és (505) preambulumbekezdése).

143 Nem vitatott az sem, hogy a felperes ezen tényeket követően, 2003. április 3-án 15 óra 50 perckor küldött telefaxával juttatta el a Bizottsághoz engedékenység iránti kérelmét, amelyhez tizenhárom azt feltüntető mellékletet csatoltak, hogy azok a szóban forgó kartellre vonatkozó dokumentumokat tartalmaznak. 2003. május 26-án a Bizottsághoz újabb, az engedékenység iránti kérelmére vonatkozó bizonyítékokat nyújtott be, amelyek között a 2003. április 3-i dokumentumokhoz fűzött magyarázatok is szerepeltek (a megtámadott határozat (69), (510) és (516) preambulumbekezdése).

144 A megtámadott határozatban a Bizottság kimondta, hogy az EKA Chemicals volt az első, amely megfelelt az engedékenységi közlemény 21. pontjának, mivel az utóbbi 2003. március 29-én és 31-én nyújtott be az együttműködése időpontjában a Bizottság rendelkezésére álló bizonyítékokhoz képest jelentős hozzáadott értéket képviselő bizonyítékokat (a megtámadott határozat (503) preambulumbekezdése), valamint hogy a felperes volt a második vállalkozás, amely a 2003. április 3-án nyújtott bizonyítékokkal megfelelt ugyanezen feltételeknek (a megtámadott határozat (509) preambulumbekezdése).

145 A megtámadott határozat felperes által kifogásolt (512) preambulumbekezdésében a Bizottság kifejtette:

„[e]gyértelműen kiderül a[z engedékenységi] közleményből, hogy a csökkentési tartomány kiszámítása tekintetében bármely olyan közlés időpontja meghatározó, amely

meghaladja azt a küszöböt, amelytől kezdve a bizonyítékokat úgy kell tekinteni, mint amelyek jelentős hozzáadott értéket képviselnek. A bizonyítékokat össze kell hasonlítani a benyújtásuk időpontjában a Bizottság rendelkezésére álló bizonyítékokkal. Következésképpen annak meghatározása érdekében, hogy a szóban forgó közlés jelentős hozzáadott értéket képvisel-e, csak a már a Bizottság ügyiratában szereplő bizonyítékokat és az érintett vállalkozás által benyújtott bizonyítékokat kell figyelembe venni. Ennek megfelelően [a Bizottság …] úgy véli, hogy az EKA [Chemicals] 2003. március 29-i közlése a 2003. március 31-én tett nyilatkozatával együtt az [engedékenységi] közlemény 21. pontja értelmében túllépi a fent hivatkozott küszöböt. Ebből következik, hogy az EKA [Chemicals] a[z engedékenységi] közlemény 23. pontjában megjelölt első tartományba eső csökkentésben részesülhet. Ez azt jelenti, hogy a [felperes] közléseinek értéke csak a következő tartományon belüli esetleges csökkentés mértéke meghatározásának tekintetében lehet releváns."

146 E tekintetben meg kell állapítani, hogy az engedékenységi közlemény 21. és 23. pontjából kitűnik, hogy annak érdekében, hogy a csökkentésre jogosultságot szerezzen, a vállalkozásnak a Bizottság rendelkezésére kell bocsátania a feltehető jogsértésre vonatkozó olyan bizonyítékait, amelyek jelentős hozzáadott értéket képviselnek a Bizottságnak már rendelkezésére álló bizonyítékok értékéhez képest.

147 Továbbá annak érdekében, hogy a hivatkozott közlemény 23. pontjának b) alpontjában meghatározott tartományok mindegyikében meg tudja határozni a csökkentés mértékét, a Bizottságnak meg kell határoznia azon időpontot, amikor az adott vállalkozás eleget tett e feltételnek.

148 Ezt az értelmezést megerősíti a szóban forgó közlemény rendszerének felépítése is, amely három különböző tartományt különböztet meg az „első", „második" és a „további" olyan vállalkozások számára, amelyek megfelelnek a szóban forgó feltételnek, amely tehát magában foglalja azt is, hogy a Bizottságnak pontosan meg kell határoznia azt az időpontot, amikor a bírság csökkentésének feltételeit az érintett vállalkozás teljesítette, oly módon, hogy a benyújtott bizonyítékokat összehasonlítja a kérelem időpontjában már rendelkezésre álló bizonyítékokkal.

149 Tekintettel mindezen megállapításokra, a Bizottság jogszerűen határozta meg a megtámadott határozat (503) és (509) preambulumbekezdésében az engedékenységi közlemény 23. pontjában meghatározott tartományokat arra az időpontra figyelemmel, amelyben az EKA Chemicals és a felperes megfelelt az engedékenységi közlemény 21. pontjában foglalt feltételeknek.

150 Ezeket a megállapításokat nem kérdőjelezik meg a felperes azon érvei sem, amelyek különböző indokoknál fogva vitatják ezt a megközelítést.

151 Először, a felperes értelmezése, miszerint az engedékenységi közlemény 23. pontja értelmében az „első" vállalkozást úgy kell érteni, mint amely vállalkozás bizonyítékainak a legnagyobb a hozzáadott értéke, semmiképpen sem következik az említett pont szövegéből, amely kifejezetten „a 21. pontnak megfelelő első vállalkozást" említ, ami tudniillik a már a Bizottság rendelkezésére álló bizonyítékok értékéhez képest jelentős hozzáadott értéket képviselő bizonyítékok benyújtásának feltételét jelenti.

152 Másodszor, a felperes tévesen rója fel a Bizottságnak, hogy olyan, „kizárólag időrendi" értelmezésre alapozott, amely az első együttműködő vállalkozást kívánja jutalmazni, és amely ilyen módon „a benyújtott bizonyítékok által képviselt hozzáadott értéktől függetlenül egyedül időrendi kritériumot alkalmaz".

153 Amint ugyanis az a megtámadott határozat (503), (509) és (515) preambulumbekezdéséből kiderül, az engedékenység iránti kérelmet benyújtó vállalkozásoknak az engedékenységi közlemény 23. pontjában foglalt tartományokba sorolásakor a Bizottság nem kizárólag a kérelmeik benyújtásának sorrendjére alapozott, hanem figyelembe vette a benyújtott bizonyítékok értékét is, az említett közlemény 21. pontjának megfelelően vizsgálva, hogy a benyújtott bizonyítékok jelentős hozzáadott értéket képviseltek-e a kérelmek benyújtásának időpontjában már a Bizottság rendelkezésére álló bizonyítékok értékéhez képest.

154 Ellentétben a felperes állításával, ez a megközelítés, amely figyelembe veszi mind a benyújtott bizonyítékok időbeli, mind pedig minőségi vonatkozását, és azt a vállalkozást jutalmazza, amely a csökkentés feltételeinek elsőként felel meg, megfelel az engedékenységi közlemény céljainak, mivel arra ösztönzi a együttműködni kívánó vállalkozásokat, hogy a vizsgálat során minél korábban működjenek közre, azzal, hogy már első kérelmükben benyújtják a rendelkezésükre álló valamennyi bizonyítékot. Különösen azzal, hogy arra ösztönzi őket, hogy már az első kérelemmel érjék el a jelentős hozzáadott érték küszöbét, kizárja azt, hogy az engedékenység iránti kérelmet benyújtó vállalkozás az együttműködésre irányuló erőfeszítéseket az eljárás egésze során csak részletekben tegye meg.

155 Harmadszor, tekintettel arra, hogy az engedékenységi közlemény – az átláthatóság és a jogbiztonság céljainak megfelelően – a kérelmek pontos időrendiségének megállapítását szükségessé tevő megközelítésen alapul, annak alkalmazása nem változhat aszerint, hogy a kérelmek benyújtása között milyen hosszú idő telt el. Következésképpen a felperes nem hivatkozhat érvényesen arra a körülményre, hogy a jelen ügyben a kérelmeket néhány napos eltérésekkel nyújtották be, mint az EKA Chemicals és saját kérelme tekintetében, sőt a saját és a Solvay kérelme tekintetében csupán néhány órás eltéréssel.

156 Negyedszer, a felperes nem hivatkozhat a Törvényszék T-116/04. sz., Wieland-Werke kontra Bizottság ügyben 2009. május 6-án hozott ítéletében (EBHT 2009., II-1087. o., 127. pont) alkalmazott megoldásra, amely szerint két vállalkozás által nyújtott együttműködés fokozatainak értékelése során az időrendi sorrend nem vehető figyelembe olyan esetekben, amikor az érintett felek meglehetősen rövid időközben, a közigazgatási eljárásnak nagyjából ugyanazon szakaszában szolgáltattak információkat.

157 Elegendő emlékeztetni arra, hogy a hivatkozott megoldás a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 1996. C 207., 4. o.;) D pontját érinti, amely semmilyen utalást nem tartalmaz arra, hogy valamelyik vállalkozásnak előbb kellene együttműködnie, mint a másiknak,

egyébiránt pedig rá kell mutatni, hogy a hivatkozott ítéletben a Törvényszék elutasította a jelen esetben alkalmazandó engedékenységi közlemény 23. pontjának analógia útján történt alkalmazására alapított érvet (a fenti 156. pontban hivatkozott Wieland-Werke kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 126. és 129. pontja).

158 Ötödször, a felperesnek az egyes tagállamokban alkalmazandó szabályokra vonatkozó érvelésével kapcsolatban elegendő megállapítani, hogy mivel a Bizottság által alkalmazott engedékenységi program önálló, a tagállamok versenyhatóságai által alkalmazott programok nem alkalmasak arra, hogy megcáfolják az engedékenységi közlemény 21. és 23. pontjában foglalt rendelkezésekből következő értelmezést.

159 Hatodszor, az Európai Versenyhatóságok Hálózata által 2006 szeptemberében kidolgozott modell engedékenységi program tekintetében rá kell mutatni, hogy ez a modell, amelynek célja többek között a hálózat tagjai által alkalmazott engedékenységi programok önkéntes összehangolása volt, későbbi, mint az engedékenységi közlemény, ezért az utóbbi értelmezésével összefüggésben nem szolgálhat hasznos bizonyítékként.

160 Mindenesetre ennek a modellnek a felperes által hivatkozott 11. pontja, amely szerint „a bírság megfelelő csökkentése megállapítása érdekében a versenyhatóság figyelembe veszi a bizonyítékok közlésének időpontját (továbbá azon érkezési sorrendet, amelyben a vállalkozások azt kérelmezték), valamint az ezen bizonyítékok által képviselt általános hozzáadott értéket”, semmiképpen nem zárja ki a Bizottság által a jelen ügyben alkalmazott megközelítést, amely éppen ezeken a tényezőkön alapul. Az időbeli és minőségi tényezők pontos összetételével kapcsolatban ugyanezen modell 24. pontja kimondja, hogy lehetőség van „ezeket a paramétereket különböző módon kombinálni a kérelmező által benyújtott bizonyítékokért történő jutalmazás érdekében”, hangsúlyozva a „a bírságok alóli mentesség és azok csökkentése közötti egyértelmű különbség [jelentőségét], annak érdekében, hogy a mentesség iránti kérelemhez egyértelműen jelentősebb érdek fűződjön”, ami a jelen esetben nem áll fenn.

161 Végül, amennyiben a felperes keresetlevelében előadja, hogy „kéri a Törvényszéket, hogy tekintettel az általános jogelvekre, különösen az egyenlő bánásmód elvére, az arányosság elvére és a méltányosság elvére, hivatalból vizsgálja meg az említett közlemény szóban forgó rendelkezéseinek jogellenességét", elegendő rámutatni arra, hogy ezen utóbbi érvelés olyan érveken nyugszik, amelyek semmiben nem különböznek a fentiekben megvizsgált és elutasított érvektől, ezért az nem foghat helyt.

162 Következésképpen a jogalap első részét el kell utasítani.

A második, a felperes által benyújtott bizonyítékoknak az EKA Chemicals által benyújtottakhoz képest nagyobb hozzáadott értékére alapított részről

163 A felperes előadja, hogy ha a Bizottság helyesen értelmezte volna az engedékenységi közleményt, szükségszerűen arra a következtetésre jutott volna, hogy a felperes volt az első vállalkozás, amely megfelelt a bírság csökkentése feltételeinek. A felperes által benyújtott bizonyítékok nagyban hozzájárultak a jogsértésnek a Bizottság általi bizonyításához, különösen jóval jelentősebb hozzáadott értéket képviselnek, mint az EKA Chemicals által benyújtott bizonyítékok.

164 A jelen jogalap első részének vizsgálatából kiderül, hogy a Bizottság jogszerűen állapította meg a bírság csökkentése feltételeinek megfelelő vállalkozások sorrendjét annak megvizsgálásával, hogy az érintett vállalkozás jelentős hozzáadott értéket képviselő bizonyítékokat nyújtott-e be az engedékenységi közlemény 21. pontja értelmében, azt megelőzően, hogy egy másik vállalkozás is megfelelt volna ennek a feltételnek.

165 Mivel a Bizottság megállapította, hogy az EKA Chemicals által 2003. március 29. és 31. között benyújtott bizonyítékok megfeleltek ennek a feltételnek, amit a felperes a jogalap jelen részében nem vitat, a később, többek közt a felperes által benyújtott bizonyítékok értékétől függetlenül jogszerűen sorolta be úgy, mint az engedékenységi közlemény 23. pontja értelmében vett első vállalkozást.

166 A jogalap második részének nem lehet helyt adni.

A harmadik, másodlagosan előterjesztett, az EKA Chemicals által benyújtott bizonyítékok jelentős hozzáadott értékének hiányára alapított részről

167 A felperes előadja, hogy a Bizottság ténybeli hibát követett el, amikor megállapította, hogy az EKA Chemicals által 2003. március 29. és 31. között benyújtott bizonyítékok az engedékenységi közlemény 21–23. pontja értelmében „jelentős hozzáadott értéket" képviseltek. A felperes álláspontja szerint ezek a bizonyítékok csak megerősítik a Degussa által benyújtott bizonyítékokat, és lényegében a skandináv piacra, és azokra a kétoldalú megállapodásokra vonatkoznak, amelyeket a jogsértés kezdetén kötöttek azt megelőzően, hogy a szóban forgó többoldalú kartell „játékszabályai" életbe léptek volna.

168 E tekintetben arra kell emlékeztetni, hogy ugyan a Bizottság valamely kartell tagjai együttműködésének megítélése keretében nem hagyhatja figyelmen kívül az egyenlő bánásmód elvét, ám széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik valamely kartell különböző tagjai együttműködése minőségének és hasznosságának a megítélésére vonatkozóan. Ennélfogva egyedül a Bizottság által elkövetett nyilvánvaló értékelési hibát lehet kifogásolni (lásd fenti 156. pontban hivatkozott Wieland-Werke kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 124. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

169 A jelen ügyben a Bizottság megállapította, hogy az EKA Chemicals a szóban forgó benyújtás időpontjában már rendelkezésére álló bizonyítékokhoz képest jelentős hozzáadott értéket képviselő bizonyítékokat nyújtott be (a megtámadott határozat (503) preambulumbekezdése).

170 E tekintetben először rá kell mutatni, hogy a megtámadott határozat (506) preambulumbekezdéséből az következik, hogy az EKA Chemicals olyan korabeli dokumentumokat szolgáltatott, amelyek bizonyos jogellenes természetű találkozókra és kapcsolatfelvételekre vonatkoztak, és olyan tényeket tártak fel, amelyekről a Bizottságnak korábban nem volt tudomása, és amelyek közvetlenül befolyásolták a kartell időtartamának az 1994. január 31. és 1997. október 14. közötti időszakra nézve történő megállapítását, továbbá olyan bizonyítékokat nyújtott a későbbi időszakra nézve, amelyek megerősítették és kiegészítették a Degussa által az 1997. október 14. és 1999. december 31. közötti időszak tekintetében nyújtott bizonyítékokat.

171 A felperes által nem vitatott, az EGK szintjén megvalósult egységes jogsértésre vonatkozó megállapítással összefüggésben az EKA Chemicals által nyújtott információk értékelését nem cáfolhatja az a tény, hogy azok főként a skandináv piacot érintették. Ezen túlmenően emlékeztetni kell arra, hogy az EKA Chemicals a „kontinentális" gyártókkal való kapcsolatfelvételekről is nyújtott információkat, továbbá a jogsértő magatartások egy része megkülönböztetés nélkül vonatkozott mind a skandináv, mind a „kontinentális" piacokra (lásd különösen a megtámadott határozat (106) és (144) preambulumbekezdését).

172 Továbbá az a felperes által hivatkozott tény, hogy az EKA Chemicals által benyújtott bizonyítékok nagyrészt a kartell kezdeti szakaszára vonatkoztak, nem alkalmas arra, hogy megkérdőjelezze annak jelentős hozzáadott értékét. Meg kell jegyezni, hogy az EKA Chemicals által benyújtott bizonyítékok alapján tudta a Bizottság a kartell kezdeti időpontját 1994. január 31-ében rögzíteni, és bizonyítani a kartell kezdeti időszakára vonatkozó tényeket 1994. január 31. és 1997. október 14. között. Ennek megfelelően – a felperes állításával ellentétben – ezek a bizonyítékok nem korlátozódnak az érintett kérelem benyújtásának időpontjában már a Bizottság rendelkezésére álló információk megerősítésére. Ezen túlmenően, amint az a megtámadott határozat (506) preambulumbekezdéséből kiderül, az EKA Chemicals által benyújtott

bizonyítékok a Degussa által a későbbi, 1997. október 14. és 1999. december 31. közötti időszak tekintetében benyújtott bizonyítékokat is alátámasztották és kiegészítették.

173 Ennek az értékelésnek nem volt feltétele a felperes együttműködésének értéke, ezért az utóbbi azt érvényesen nem vitathatja arra hivatkozással, hogy az érintett időszakok tekintetében a szóban forgó kartell pontos működési mechanizmusával kapcsolatban részletesebb bizonyítékokat nyújtott be.

174 Végül az EKA Chemicals által benyújtott bizonyítékok jelentős hozzáadott értékét a felperesnek az arra vonatkozó érvével sem lehet megkérdőjelezni, hogy a megtámadott határozat állítólag csekély számú preambulumbekezdésében használja fel ezeket a bizonyítékokat.

175 E megfontolásokra figyelemmel meg kell állapítani, hogy a felperes által felhozott érvek nem bizonyítják, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vétett volna annak megállapításával, hogy az EKA Chemicals a felperes engedékenység iránti kérelme benyújtásának időpontját megelőzően nyújtott az engedékenységi közlemény 21. pontjának értelmében jelentős hozzáadott értéket képviselő bizonyítékokat.

176 Következésképpen a jogalap harmadik részét el kell utasítani.

A negyedik, harmadlagosan előterjesztett, a bírság összegének az engedékenységi közlemény hatályán kívüli további csökkentésére alapított részről

177 A felperes előadja, hogy a Bizottságnak a bírság összegéből hatékony együttműködés címén az engedékenységi közlemény jogi keretein kívül eső további csökkentést

kellett volna rá vonatkozóan megállapítania az iránymutatásnak megfelelően annak érdekében, hogy az általa benyújtott bizonyítékok „valós értékét" tükrözze, tekintettel az említett közlemény alkalmazásával biztosított, nyilvánvalóan elégtelen mértékű csökkentésre.

178 E tekintetben az engedékenységi közlemény hatálya alá tartozó jogsértésekkel kapcsolatosan elegendő arra emlékeztetni, hogy főszabályként az érdekelt vállalkozás nem kifogásolhatja jogosan, hogy a Bizottság nem vette figyelembe enyhítő körülményként együttműködésének mértékét az engedékenységi közlemény jogi keretein kívül (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-15/02. sz., BASF kontra Bizottság ügyben 2006. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-497. o.] 586. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

179 A jelen ügyben ez a megfontolás még inkább igaz, mivel a Bizottság figyelembe vette a felperes együttműködését oly módon, hogy az engedékenységi közlemény alkalmazásával csökkentette a bírság összegét. E körülmények között a felperes nem kifogásolhatja érvényesen, hogy a Bizottság nem csökkentette tovább a felperessel szemben kiszabott bírság összegét az engedékenységi közlemény jogi keretein kívül.

180 Ezen túlmenően, azzal összefüggésben, hogy a felperes olyan állítólagos körülmények fennállására hivatkozik, amelyek igazolják az ezen megfontolások alóli kivételt, előadva, hogy az általa benyújtott bizonyítékok értékét az engedékenységi közlemény alkalmazásakor csak részben vették figyelembe, emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság a felperes esetében az engedékenységi közlemény 23. pontja alapján rá alkalmazandó tartományon belül a legmagasabb összegű, 30%-os csökkentést állapított meg, mégpedig annak ellenére, hogy a további bizonyítékokat csupán 2003. május 26-án nyújtotta be, több héttel az eredeti kérelem benyújtását követően, amely tizenhárom azt feltüntető mellékletre szorítkozott, hogy azok szóban forgó kartellre vonatkozó dokumentumokat tartalmaznak (a megtámadott határozat (510) és (513) preambulumbekezdése).

181 Ebből következően, mivel a felperes együttműködését az engedékenységi közlemény alapján alkalmazandó tartományon belül a legmagasabb mértékű csökkentéssel jutalmazták, semmiképpen sem követelhet érvényesen ugyanezen a címen az iránymutatás alapján további csökkentést.

182 Következésképpen a hatodik jogalapot el kell utasítani.

183 Végül a másodlagosan előterjesztett, a felperessel szemben kiszabott bírság összegének megváltoztatására irányuló kérelem tekintetében a Törvényszék álláspontja szerint, mivel a jelen ügyben hivatkozott egyetlen bizonyíték sem volt alkalmas a bírságösszeg csökkentésének igazolására, korlátlan felülvizsgálati jogköre keretében nincs mód arra, hogy annak helyt adjon.

184 A fentiek összességéből következően a kereset egészét el kell utasítani.

A költségekről

185 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján a Törvényszék a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A felperest, mivel pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (kibővített hatodik tanács)

a következőképpen határozott:

1) A Törvényszék a keresetet elutasítja.

2) A Törvényszék az Arkema France SA-t kötelezi a költségek viselésére.

Vadapalas Prek Dittrich

Truchot O'Higgins

Kihirdetve Luxembourgban, a 2011. július 14-i nyilvános ülésen.

Aláírások

Tartalomjegyzék

A jogvita alapjául szolgáló tényállás ..... II - 5464

A megtámadott határozat ..... II - 5466

Az eljárás és a felek kérelmei ..... II - 5468

A jogkérdésről ..... II - 5470

Az első, a leányvállalat által elkövetett jogsértés anyavállalatnak való betudhatóságára vonatkozó szabályok megsértésére és az egyenlő bánásmód elvének megsértésére alapított jogalapról ..... II - 5470

Előzetes észrevételek ..... II - 5470

A leányvállalat által elkövetett jogsértés anyavállalatnak való betudhatóságával kapcsolatos szabályok állítólagos megsértéséről ..... II - 5474

Az egyenlő bánásmód elvének állítólagos megsértéséről ..... II - 5475

A második, a jogsértés Totalnak és az Elf Aquitaine-nek való betudásával kapcsolatos ténybeli hibákra alapított jogalapról ..... II - 5478

A harmadik, az indokolási kötelezettség és a gondos ügyintézés elvének megsértésére alapított jogalapról ..... II - 5483

A negyedik, a bírság összegének az elrettentő hatás címén történt növelésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra és ténybeli hibákra alapított jogalapról ..... II - 5489

Az ötödik, a bírság összegének visszaesés címén történt növelésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra és ténybeli hibákra alapított jogalapról ..... II - 5491

Az első, a bűncselekmények és büntetések törvényessége elvére, valamint a jogbiztonság elvének megsértésére alapított részről ..... II - 5492

A második, a ne bis in idem elvének és az arányosság elvének megsértésére alapított részről ..... II - 5492

A hatodik, a bírság összegének az engedékenységi közlemény alapján történt csökkentésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra és ténybeli hibákra alapított jogalapról ..... II - 5495

Az első, az engedékenységi közlemény értelmezésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított részről ..... II - 5497

A második, a felperes által benyújtott bizonyítékoknak az EKA Chemicals által benyújtottakhoz képest nagyobb hozzáadott értékére alapított részről ..... II - 5503

A harmadik, másodlagosan előterjesztett, az EKA Chemicals által benyújtott bizonyítékok jelentős hozzáadott értékének hiányára alapított részről ..... II - 5504

A negyedik, harmadlagosan előterjesztett, a bírság összegének az engedékenységi közlemény hatályán kívüli további csökkentésére alapított részről ..... II - 5506

A költségekről ..... II - 5508